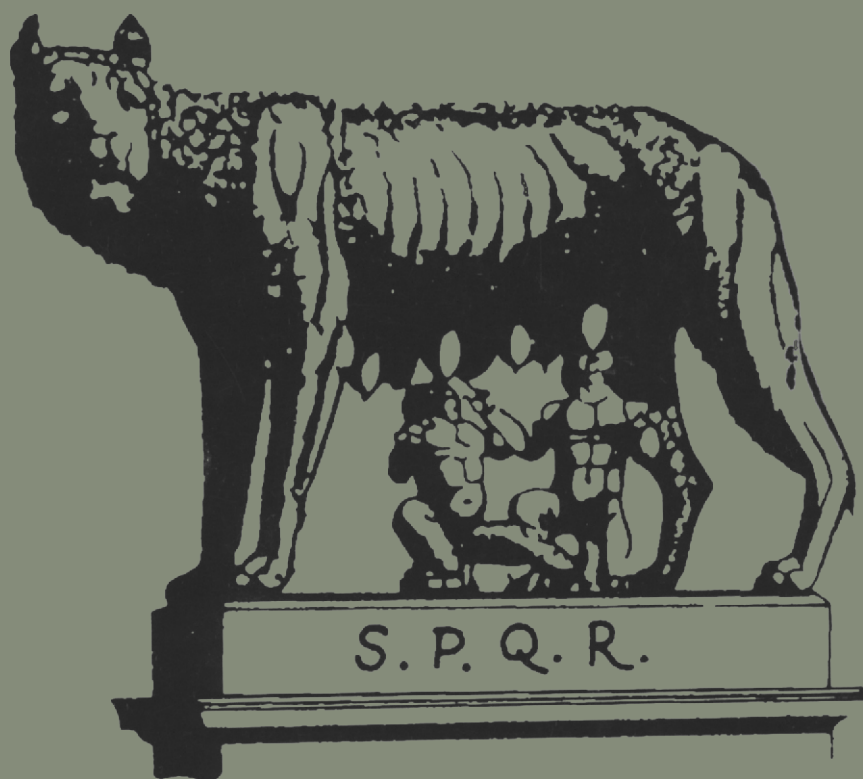

Rzym antyczny
Polityka i pieniądz

The Ancient Rome
Politics and Money

VI

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2017

Rzym antyczny
Polityka i pieniądz

The Ancient Rome
Politics and Money

VI

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3580

50^{lat} Uniwersytetu
Śląskiego
w Katowicach

Rzym antyczny Polityka i pieniądz

The Ancient Rome Politics and Money

VI

pod redakcją
Wiesława Kaczanowicza

Redaktor serii: Historia
SYLWESTER FERTACZ

Recenzent
JAROSŁAW BODZEK

Słowo wstępne

W dniu 25 listopada 2013 roku minęła 15 rocznica śmierci Profesora zw. dr. hab. Andrzeja (właściwie Jana Andrzeja) Kunisza (1932—1998)¹, wybitnego historyka dziejów Cesarstwa Rzymskiego, a przede wszystkim rzymskiej numizmatyki (w szczególności cyrkulacji tamtejszego pieniądza), autora wielu zupełnie fundamentalnych i w przeważającej większości aktualnych po dziś

¹ Zob. J. KOLENDO: *Jubileusz Profesora Andrzeja Kunisza*. „Wiadomości Numizmatyczne” 1992, s. 203—204; A. KRZYŻANOWSKA, S. SUCHODOLSKI: *Odszedł Profesor Andrzej Kunisz (1932—1998)*. „Wiadomości Numizmatyczne” 1998, s. 1—4; J. SZTUMSKI: *Nekrolog Prof. dr. hab. Andrzeja Kunisza*. „Magazyn Numizmatyczny” 1998, s. 39—40; W. KACZANOWICZ: *Andrzej Kunisz. Wspomnienie*. „Gazeta Wyborcza” z 29 XII 1998, s. 7; IDEM: *Profesor*. „Biuletyn Historyczny” (Pismo Studenckiego Koła Naukowego Historyków Uniwersytetu Śląskiego) 1998, s. 2; IDEM: *Prof. dr hab. Andrzej Kunisz*. „Eos” 1998 s. 350—352; IDEM: *Żegnając Profesora Andrzeja Kunisza*. „Gazeta Uniwersytecka Uniwersytetu Śląskiego” 1999, nr 5/6, s. 2; IDEM: *Andrzej Kunisz (1932—1998)*. „Pallas Silesia” 1999, s. 139—141; IDEM: *Andrzej Kunisz — badacz dziejów Rzymu i rzymskiej numizmatyki*. „Sprawozdania z Posiedzeń Komisji Naukowych PAN w Krakowie” 2000, s. 10—11; IDEM: *Profesor dr hab. Andrzej Kunisz (1932—1998)*. *Studia z dziejów antyku. Pamięci Profesora Andrzeja Kunisza*. Red. W. KACZANOWICZ. Katowice 2004, s. 7—13 (wersja anglojęzyczna s. 15—20); IDEM: *Profesor Andrzej Kunisz jako numizmatyk*. „Notae Numismatae” 2004, s. 2005—2008 (wersja anglojęzyczna s. 208—211); IDEM: *Kunisz Andrzej (wł. Jan Andrzej), prof. dr hab.* W: „*Non omnis moriar*”. *Zmarli Pracownicy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach 1968—2008*. Red. A. BARCIAK. Katowice 2008, s. 193—195; M. SALAMON: *Andrzej Kunisz — założyciel katowickiej historii starożytnej*. „Gazeta Uniwersytecka” nr 1 (121), październik 2004, s. 22—23; T. ALEKSANDROWICZ: *Profesor Andrzej Kunisz — założyciel pierwszego na Górnym Śląsku ośrodka badań nad antykiem*. W: *Śląscy uczeni. O tych, co odeszli*. Red. J. MALICKI, J. ŚLIWIÓK, M. SKÓRA. Katowice 2007, s. 19—31 (wyd. 2. — Katowice 2007, s. 215—227); T. ALEKSANDROWICZ: *Le Professeur Andrzej Kunisz (1932—1998) — fondateur du premier centre d'études sur l'Antiquité à Katowice*. W: „*Scripta Classica*”. Vol. 4. Ed. T. SAPOTA. Katowice 2007, s. 96—104; IDEM: *Profesor Andrzej Kunisz (1932—1998)*. *In memoriam*. „*Classica Catoviensis*. Scripta Minora” 2009, s. 5—14; A. MACHNIK: *Księgozbiór prof. Andrzeja Kunisza w zbiorach Biblioteki Śląskiej*. Katowice 2011; A. KLUCZEK: *Andrzej Kunisz (1932—1998)*. stowarzyszeniehistorykowstarozynosci.uw.edu.pl/portfolio/andrzej-kunisz-1932-1998/.

dzień opracowań z tego zakresu². Wyrazem szczególnej pozycji w świecie nauki było przyznanie Mu (pośród innych znaczących wyróżnień) bardzo prestiżowego w środowisku numizmatyków Złotego Medalu Francuskiego Towarzystwa Numizmatycznego (Société Française de Numismatique), którym został uhonorowany w 1989 roku. Warto również podkreślić, że był On członkiem korespondentem wielce zasłużonej dla nauki i kultury instytucji, a mianowicie Polskiej Akademii Umiejętności.

Profesor Andrzej Kunisz przez większość swojego zawodowego życia zaangażowany był na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Związał się z nim w 1969 roku, pracując najpierw czasowo na umowę-zlecenie w nowo powstałym Instytucie Historii, a począwszy od 1970 roku, już na stałym etacie w Zakładzie Historii Starożytnej i Średniowiecznej tegoż Instytutu. Przez wiele lat pełnił funkcję kierownika wspomnianego Zakładu, a także, między innymi, dyrektora Instytutu Historii. Jest twórcą katowickiego ośrodka badań nad starożytnością, mającego trwale posadzenie w świecie nauki, a także znaczący dorobek w zakresie upowszechniania wiedzy na temat antyku — choćby za pośrednictwem na przykład licznego grona pedagogów wykształconych w naszym ośrodku, a specjalizujących się w historii starożytnej. Niezaprzeczalną zasługą Profesora jest przy tym stworzenie gruntownych fundamentów zaplecza bibliotecznego, przede wszystkim w zakresie wydawnictw źródeł starożytnych, niezbędnego, sprawa oczywista, do prowadzenia badań naukowych i do realizacji celów dydaktycznych.

W związku z 15. rocznicą śmierci Profesora Andrzeja Kunisza odbyło się w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego seminarium poświęcone pamięci i dokonaniom Profesora, a także stanowi badań nad numizmatyką starożytną, głównie rzymską, w polskiej myśli historycznej. W poniedziałek 25 listopada 2013 roku spotkali się zatem Jego wychowankowie i przyjaciele oraz badacze antycznych monet. Pragnę podkreślić, iż w owym seminarium wzięli bardzo liczny udział także studenci różnych roczników, przede wszystkim historii na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego, i pracownicy naukowici tegoż Wydziału, zaświadczać tym samym o trwałej pamięci i o żywotnym zainteresowaniu sylwetką, a także osiągnięciami tego wybitnego badacza, nauczyciela akademickiego i wychowawcy. W tym okolicznościowym spotkaniu uczestniczyła również Córka Profesora Andrzeja Kunisza — Pani dr hab. Anna Tokarska.

Wspomniałem uprzednio, iż przedmiotem debaty podczas seminarium były kwestie dokonań polskich badaczy (zarówno historyków, jak i archeologów) w zakresie studiów nad starożytnym pieniądzem. Nawiązano w ten sposób do interesującej konferencji, która odbyła się w Instytucie Historii UŚ w listopadzie

² Zob. A. TOKARSKA: *Bibliografia prac Profesora dr. hab. Andrzeja Kunisza*. W: *Studia z dziejów antyku...*, s. 21—32.

1982 roku o temacie *Pieniądz starożytny. Stan i perspektywy polskich badań*. Jej pomysłodawcą i organizatorem był Profesor Andrzej Kunisz. Materiały konferencyjne ukazały się natomiast w dwa lata później, skromnym nakładem ówczesnej Komisji Numizmatycznej Polskiego Towarzystwa Archeologicznego i Numizmatycznego³. Upłynęło trzydziestolecie, a zatem dystans całego pokolenia, od tamtej konferencji do rocznicowego seminarium. Warto więc było pokusić się o postawienie kwestii nowego, uaktualnionego spojrzenia na polskie badania dotyczące numizmatyki antycznej. I rzeczywiście, owa problematyka wywołała długą i niezwykle ożywioną dyskusję uczestników seminarium. Zamieszczone w niniejszym zeszycie teksty nawiązują przy tym do niektórych istotnych i bliskich zainteresowaniom naukowym Profesora Andrzeja Kunisza tematów. Zważywszy na wagę treści zawartych w poszczególnych artykułach, odnośne teksty zostały dopełnione obszernymi streszczeniami w języku angielskim.

Wiesław Kaczanowicz

³ *Pieniądz starożytny. Stan i perspektywy polskich badań. Materiały z konferencji w Instytucie Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, listopad 1982*. Red. M. MĘCLEWSKA, A. SZCZECINA. Warszawa 1984.

Spis treści

Słowo wstępne (<i>Wiesław Kaczanowicz</i>)	7
Introduction (<i>Wiesław Kaczanowicz</i>)	11
Barbara LICHOCKA: Nie tylko <i>Numi Augg. Alexandrini</i> . Wkład polskich numizmatyków w badania monet w Egipcie od Okresu Późnego do okresu wczesnego panowania arabskiego	15
Renata CIOŁEK: Monety rzymskie w obozach legionowych nad Dunajem. <i>Casus Novae</i> (Bułgaria).	41
Dariusz CHOJECKI: U północnych wrót Bramy Morawskiej. Stan badań nad znaleziskami monet rzymskich na ziemi głubczyckiej i raciborskiej 1945—2013	61
Agata A. KLUCZEK: Moneta — <i>ancilla historiae</i> . „Interpretacja ikonograficzna i ideologiczna” numizmatów we współczesnej polskiej historiografii starożytności rzymskiej (próba przeglądu)	75
Indeks osobowy	101

Redaktor Małgorzata Pogłódek
Komputerowe przygotowanie okładki i redakcja techniczna Małgorzata Pleśniar
Korektor Marzena Marczyk
Łamanie Edward Wilk

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3047-1
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3048-8
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 6,75. Ark. wyd. 8,5.
Papier offset. kl. III, 90 g. Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa
„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

ISSN 0208-6336
Cena 20 zł (+ VAT)

Więcej o książce

ISBN 978-83-226-3048-8

9 788322 630488